

Daarnaast wordt het steeds eenvoudiger om de waargenomen geringde vogels vast te leggen op de gevoelige plaat. Hierdoor is het mogelijk iets te zeggen over de conditie en het ruistadium van de bewuste vogel op de bewuste datum. Er komt dus heel veel informatie beschikbaar als je waargenomen kleurringen doorgeeft aan de onderzoekers.

Maar hoe weet je naar wie je de informatie moet sturen? Om die te vinden kun je het beste de site: www.cr-birding.org raadplegen. Hier wordt je d.m.v. van vragen naar het juiste project geleid met het e-mailadres van de onderzoeker erbij.

Het nut voor de bescherming

Met het kleurringen kom je heel veel te weten over individuele vogels en vogelsoorten. Maar heeft dit soort onderzoek ook nut voor de bescherming van die vogels? Afgelopen winter tijdens het eneroverende NOU-congres in Haren deed de lezing van Theunis Piersma mijn aarzelend ja naar een volmondig ja schuiven. Theunis is hoogleraar trekvoegecologie aan de Rijksuniversiteit Groningen en een meester in het begrijpelijk vertellen van een ingewikkeld verhaal.

Hij staat zo ongeveer aan de wieg van het kleurring- en zenderonderzoek aan steltlopers.

Hij vertelde dat regelmatig en liefst gestandaardiseerd aflezen van kleurringen bij voorkeur op vaste plekken heel veel kan vertellen over de overleving van steltlopers gedurende een heel seizoen. Via een ingewikkelde rekenmethode kan worden nagegaan op welke plek opvallende sterfte plaatsvindt. Dit is de bottleneck voor een vogelsoort en veranderingen op die plek hebben belangrijke consequenties voor de populatieontwikkeling. Zo werd dankzij intensief kleurring- en zenderonderzoek bij Lepelaars geconstateerd dat de grootste klappen vallen

tijdens de voorjaarstrek onder de vogels die in West-Afrika overwinteren. Die onbalans werd opvallend genoeg niet gevonden bij de Lepelaars die in Zuid-Europa de winter doorbrengen. Schort er iets aan de kwaliteit van het overwinteringsgebied, de Banc d'arguin in Mauritanië? Het is een mogelijke aanwijzing dat de Lepelaar in de toekomst steeds vaker dichter bij het broedgebied gaat overwinteren.

Nog spectaculairder zijn de resultaten in Oost-Azië. Piersma en zijn team bestuderen daar de trekwegen en pleisterplaatsen van Kanoeten en andere steltlopers. Deze Kanoeten broeden in Oost-Siberië, pleisteren dan in de uitgestrekte wadvlakten van de Gele Zee, en overwinteren in Noordwest-Australië. Deze populaties staan erg onder druk omdat het expanderende China grote delen van de Gele Zee inpoldert om er industrie- en havengebieden aan te leggen. Bezorgde natuurbeschermers wezen op de achteruitgang van de steltlopers, maar vingen bot bij de Chinese overheid. Hun uitleg was dat het probleem in de broedgebieden in Siberië lag door de klimaatverandering. Maar door intensief kleurringenonderzoek konden Piersma en de zijnen onomstotelijk vaststellen dat de sterfte in de broedgebieden en in Australië nihil is maar dat de grote klappen vallen in de Gele Zee. Hier kon zelfs de Chinese overheid niet omheen en het onderzoeksteam werd door hen in contact gebracht met Chinese wetenschappers.

Het wil nogal wat zeggen dat de bureaucratische overheid in het machtige China luistert naar vogelonderzoekers. Dan zit dat kleurringonderzoek fantastisch in elkaar. En wie weet helpt het bij het beschermen van de overgebleven wadvlakten in de Gele Zee!

Kortom, laten sceptische vogelwaarnemers en –fotografen niet langer kritiek hebben op kleurringen en zenders maar ze juist aflezen en vastleggen. Het is nuttig voor de kennis over én de bescherming van de vogels.

Ringennieuws

Hein Verkade

In veel landen worden bij meeuwen kleurringen aan-gebracht voor onderzoek. Als je tijdens een strand-wandeling een beetje oplet dan is de kans groot dat je er een ontdekt. In dit stukje richten we de schijnwerper op de algemene en volgens sommigen wat saaie Zilvermeeuw.

Oude knar Zilvermeeuw (Y1)GF op het strand van Noordwijk
13-12-2014 Foto Caroline Walta

Oude knar

Zilvermeeuwen behoorden tot de eerste vogels die reeds in de jaren tachtig van de vorige eeuw massaal van kleurringen werden voorzien. Zo liet Arie Spaans in de jaren 1986-1988 jaarlijks 100 kuikens ringen in 14 verschillende kolonies langs de Nederlandse kust. Er ging een wereld voor je open. De vogels op het Noordwijkse strand waren vooral afkomstig uit de kolonies in de directe omgeving. Maar nog leuker was te constateren dat sommige van die meeuwen bij voorkeur rond een eigen favoriete strandpaal zaten. Dit leidde in 1992 tot een artikeltje in de strandloper: 'Zilvermeeuwen op het Noordwijkse strand'.

Dit baanbrekende onderzoek is inmiddels wat naar de achtergrond geraakt tot er op 6 januari 2015 een volwassen Zilvermeeuw met een verweerde groene ring op het strand voor de zeetrekhut zit. Met veel moeite lukte het te achterhalen dat er twee witte horizontale strepen op stonden. Dit betekende dat het hoogstwaarschijnlijk een oude vogel van het onderzoek van Arie Spaans betrof. Maar ja..... die vogels hadden om beide poten een unieke

ring en deze was er waarschijnlijk een kwijtgeraakt. Dan konden het dus verschillende vogels zijn..... Toch maar gemeld aan Kees Camphuysen die het onderzoek van Arie Spaans heeft overgenomen, en er zelfs op is gepromoveerd.

Kees Camphuysen met Zilvermeeuw groen FASD met GPS-logger op Texel 20-5-2013 Foto J Shamoun-Baranes

Per kerende post een enthousiast antwoord. Het kon eigenlijk alleen maar de Zilvermeeuw zijn geweest die vroeger een gele ring met het cijfer 1 om zijn andere poot heeft gehad (code Y1GF). Deze was op 17 juli 1988 in de kolonie op Texel geringd. Nadat ik de vogel op 16 oktober van dat jaar voor het eerst op het strand bij Langevelderslag had waargenomen keerde hij vrijwel iedere winter terug naar Noordwijk. Vermoedelijk is de gele ring rond 2003 verdwenen. Met de respectabele leeftijd van 27 jaar blijkt deze vogel zijn ring dus te overleven!

Geringd én gezenderd

In de jaren na dit grote onderzoek heeft de techniek niet stilgestaan. Zilvermeeuwen zijn grote zware vogels die moeiteloos een satellietzender of een GPS logger met zich mee kunnen dragen. Hierdoor kan de vogel dag en nacht worden gevolgd door de onderzoekers. De vogels krijgen naast de logger op hun rug óók nog een kleurring met unieke code om hun poot. Dit lijkt op het eerste gezicht overbodig maar het heeft een goede reden. Gezenderde vogels zijn onderling in het veld niet te onderscheiden en dat geeft een probleem wanneer je ze in de broedkolonie wilt volgen. Daarnaast is het ook voor waarnemers buiten de kolonie mogelijk de vogel te herkennen en vast te leggen op de gevoelige plaat. Dit levert extra informatie op over bijvoorbeeld de conditie en de rui van deze vogel. Op 29 december 2014 staat er een volwassen Zilvermeeuw met groene ring FASD op het strand bij de Duindamseslag. Twee weken later weet Piet Broekhof de vogel op dezelfde plek vast te leggen op de foto. Niets wijst op verdere bijzonderheden. Maar de vogel blijkt ook een logger op haar (de F in de code staat voor female) rug te dragen. Een stortvloed aan informatie komt over ons

heen. Het winterverblijf, de dagelijkse uitstapjes vanuit de kolonie op Texel, de partner die ook is gekleurringd enz. enz. Net als de oude knar uit het vorige verhaaltje blijkt ook deze vogel de winter door te brengen rond Noordwijk en de rest van het jaar op en rond Texel te zwerven.

Zilvermeeuw groen FASD op het strand bij de Duindamseslag 19-1-2015 Foto Piet Broekhof

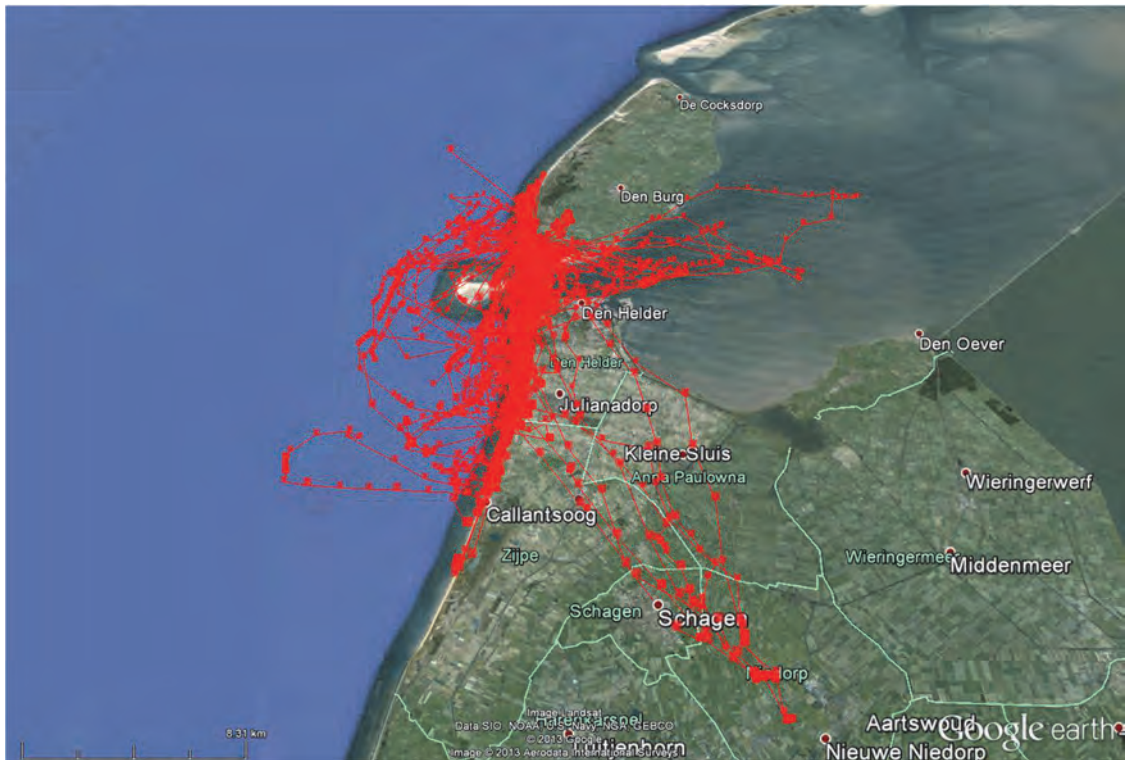
Lange afstand trekker

Nederland liep voorop met het kleurringen van vogels. Dus kregen we in eerste instantie informatie over de Nederlandse vogels. Zilvermeeuwen staan in Nederland eerder te boek als zwervers dan als echte trekkers. Maar ook in het buitenland kreeg men de smaak te pakken, en in alle landen om ons heen lopen inmiddels kleurringprojecten. Zo weten we nu dat een aantal vogels uit Duitsland, Denemarken en Engeland het Noordwijkse strand regelmatig weten te bereiken. Afgelopen winter zaten daar ook vogels uit Noorwegen bij die je gemakkelijk kunt herkennen aan hun zwarte ring waarvan de code altijd met de letter J begint.

Op 6 januari staat Zilvermeeuw zwart JN336 op het strand voor Huis ter Duin. Hé een Noor, dat gebeurt niet veel..... Maar ja Zuid-Noorwegen ligt hemelsbreed nog geen 600 kilometer hiervandaan. Maar Noorwegen is een heel groot land, en wat bleek: de vogel was op het meest noordoostelijke eilandje Hornøya in de Barentszee bij de Russische grens geringd! De afstand tot Noordwijk is hemelsbreed 2430 km. Ter vergelijking: naar het zuidwesten gerekend zit je dan vanuit Noordwijk al halverwege Marokko.

Maar de vogel was in Noordwijk reeds op de terugweg vanuit Noord-Frankrijk! Op 23 maart jl. werd hij alweer rond de broedplaats in het noorden van Noorwegen gesignaleerd.

Grappig is dat ik in 1989 samen met Ger en Wim Baalbergen en Leen en Hermien van Duijn op Hornøya was en daar de Zilvermeeuwen tussen de Dikbekzeekoeten op de dia heb gezet. We deden er toen 5 dagen over met de auto om het eiland te bereiken. Zilvermeeuwen kunnen dus échte lange afstand trekkers zijn.

Kaart 1

Loggerdata van de zwervtochten van Zilvermeeuw groen FASD tijdens het broedseizoen (20 mei-31 juli) rond Texel

Kaart 2

De reis van Zilvermeeuw zwart JN336 van Hornøya in Noorwegen naar Noordwijk, een afstand van 2430 km.